

NÁZOR VLADIMIR:

VEZÉRÜNK

Vasból való, ám e vasba burkolva még
 Szív is dobog. Hogyha karja égnek lendül,
 Fényes lesz és fény ömlik a fellegekből;
 Amikor lép, sarka alatt roppan a jég.

És így vezet minket. — Nem tudjuk vajjon ő
 A mának fia vagy régi regék hőse;
 Csak törünk nyomába keményen, előre
 S dagaó keblünkben a hitünk folyton nő.

ford. PAP JÓZSEF

EGY MAGYAR MUNKÁS A SZLOVÉN HEGYEK KÖZÖTT

Irta: Poór János

Szlavenszki-Bródon éjszaka a zágrebi gyors egy harmadosztályú fülkéjében friss leányhangokra ébredünk fel. Három hátizsákos, batus fiatal szlovén lány száll be a fülkébe, hangosak, frissek, dalosak. Alig helyezkednek el, dalukkal fellármázzák az utazókat, de olyan kedvesen, hogy senki sem veszi zokon tőlük. A szöveg szlovén, a dallamok általánosan ismertek. Egyes szavakat elkapunk: rad, pruga, Titova omladina. Természetesen az ifjúsági vasútvonalról jöttek s most mindenkit megigézték az ifjúság nagy vállalkozásának varázsával. Mennek a tengerpartra, négy hónapi munka után még egy kis őszi dalmát napsugárra, kipihenni a fáradoalmakat. Ámbár nem látszanak fáradtagnak, csupa egészség, napbarnított bőr, ruganyos izmok, jókedv.

Hajnatra egészen összelelegedtek a fülke utasai; kiderült lassan, hogy az utasok legnagyobbbrésze üdülésre, szabadságra, pihenésre induló munkás, kitüntetett rohammunkás és munkásfeltaláló. Egy-két betegszabadságos is akadt közöttünk, akiket a betegsegélyző küld épülésre. Végeredményben a már kicsit késői őszi napsugárra induló üdülők, e kései nyaralók mindegyike dolgozó. Nem perzsaplédos, kövér, gutaütéstől féltő földbirtokosok és bankigazgatók utaznak ma már, nem hőfeszényű zsiros gabonakereskedők és ügynökök, nem kalandrakész gondtalan s jöltáplált polgárosszonyok kellemes nyárutói kiruccanásra — tele van a vonat az országépítésben elfáradt, az újjáépítés pihenést kiérdemelt lelkes munkásaival. Ugyszólván mindnyájan érezzük, ha nem mondaná is — pedig ugyancsak mondja — hogy először mehet üdülésre. Először látja a dalmát tengerpart ragyogó napsugarát, először élvezi a szlovén hegyek csodálatos levegőjét. A szlovén vagy damát hegyek tiszta körvonalain először legelteti szemét a dolgozó. Nem csoda, ha hamarosan összelelegedünk szabadságra induló dolgozók, ifjúsági vasútvonal kitüntettjei, rohammunkások, munkásfeltalálók és munkában megbetegedett dolgozók. Ez utóbbiak éppenolyan örömmel és hállával népuralmunk iránt indulnak betegszabadságra, mint mi. A régi rendszer hosszú esztendei nevelték bennük a betegséget a gyógyulás minden kihatása nélkül. Ha az a jelszavunk, hogy a régi rendszer minden maradványát felszámoljuk, mennyire vonatkozik ez a legszörnyűbb

maradványra, a népuralomba legkevésbé illőre: a munkásbetegségekre.

Mennyi reményt, örömet, hálát és lelkesedést visz most a vonat kiárad az ablakokon a hajnalodó horvát mezőkre.

Először látom én is a valószínűtlenül tiszta vonalú szlovén vidékek pompáját, ragyogó sziklacsúcsait és mélyzöld fenyőerdőit. Az alattunk rohanó frissvízű patakot, a vajdasági szemnek picinyke szlovén mezőket, a tágas legelőket és emeletes szénagórékat, a nekünk szokatlan egyszerű utakat, Lassú ökörfogatok kis szlovén kordékkal az úton, szénatergető lányok a legelő kaszálon, a távolból gyereképítőménynek tűnő tiszta kis szlovén házacskák a fenyők haragoszöld háttérével megejtő látvány a vajdasági nagy földekhez, a végtelen, de porfelhős mezőkhöz és lapos falvakhoz szokott szemnek. Jó így kihajolni a vonatablakon, teleszívni a tüdőt ismeretlen hegyi levegővel, bekandikálni az elhagyott kis szlovén parasztházak ablakán s rácsodálkozni az itteni földművesek életére és munkájára. Milyen más körülmények között, mennyire más földön, a földnek mennyire más kultúrájával keresi meg itt kenyerét a dolgozó. És hány különböző vidék, sokszínű kultúra, soknyelvű dolgozók munkájából tevődik össze hazánk. Ezt a sokszínű munkát, gyárak kalapácsát, mezők sarlóját, iskolák könyvét, százele vidék különböző nyelvét, népét egybeforrasztja a népuralom: egymással megbékélt, egymást támogató népek okos, szilárd ujalma. Ahogy rohan velem a vonat a lefelé zúduló patak-Száva folyásával szemben mind magasabbra a napsugaras szlovén csúcsok felé, úgy érzem, így emelkedik élnivaló napsugaras jövő felé dolgozó népem.

Egyelőre azonban Kranjszka Gorába érkezem, utam céljához. Ahogy a vonat ablakából kinézek: itt érdemes kiszállni. Az állomásépület háttérében a nap utolsó sugaraiiban fürdő, de már párás felhőkkel körülvett sziklaormok, alattuk fenyőerdők zöldje üdíti szemem s még alább tiszta, békés kis szlovén házak hívogatnak. Nagyszerű érzés egy ilyen sohasem látott üde hegyi kisvároskába csöppenni, keskeny tiszta utcáin járni, békés lakóit üdvözölni és pihenni. De ha már igazán pihenést keresek, akkor még ennél a békés városkának sem központját keresem, hanem valahol kinn, ahol még jobban élül az élet, a külterület csendjébe burkolózom, még közelebb a fenyőerdők aljához, még közvetlenebb szomszédságba a sziklaormokkal. Hiszen minden igazi pihenés egy kicsit remeteség is, vagy legalább is a remeteség lehetősége: csendes erdők szomszédsága, kis hegyi legelők elhagyottsága — de ahonnan nincs távol a társadalom, az embersűrűs vadon sem. — Jól gondoltam el a dolgot: egy távolabbeső, hegyaljánban fekvő kisparaszt gazdaság tiszta házában kaptam szobát. Hegyre-erdőrenyilót, ahonnan száz lépés a vadon és kétszáz a társadalom, így a természet áhítatos csendje és a kisváros békés társadalma között osztottam meg a népuralom ajándékaképpen kapott kéthetes szabadságot. A természetről nem sokat jelenthetek, bár színeit, körvonalait, tiszta derűjét elhoztam magammal s friss tüdőt, pihent idegeket, nagy étvágyat is. Az erdők időtlen csendjét, sziklaormok fenségét, a szlovén táj valószínűtlenül tiszta körvonalait, akármennyire él bennem, nem tudom leírni. De leírhatom a parasztgazdaságot, a szlovén parasztszokásait, a kisváros dolgozóinak és a távolról jött munkás-vendégek életét, a szlovén nép sorsát előrelendítő front munkáját. Mert a természet titkos fensége még lenyűgöz, de a társadalom, életünk, sorsunk szárait már kibogoztuk s kezünkben tartjuk.

Először a kis parasztgazdaságra nyílt ki a szemem. Mennyivel más itt a földkultúra, mint nálunk s mennyire más a paraszt élete s mun-

kája is. Itt a földreform nem volt probléma, nem volt kitől elvenni s ahogyan is van kinek adni, a szlovén ipar felszívja a lakosságot. Kevés megművelt föld, nagy legelők állattenyésztése, gazdag erdők s erdők-ből táplálkozó faipar, vízművekre épített villamosítás — ezek szabják meg a földművelés és ipar jellegét. Nem erőlteti meg magát házigazdám, igaz, hogy szlovén viszonylatban tehetős, de nem nyüvi el idő előtt a kisszámú mezőgazdasági munkást sem a földmunka. Tempósan szedték ki ma reggel a krumplit, még hozzá krumplifelszedő géppel, délben dalolva rakják az emeletes szénagóréba az illatos fűvet, délután boronálnak egy verset a krumpliföldön. Közben ellátják az elég nagy jószágállományt, félkézzel almoznak, tesznek-vesznek az istállóban. Este a tűzhely körül — mert hűvösesek az esték — megbeszélik a munkát, összejön egy-két szomszéd s egy kis tereferé után egy idős félrokon-napszáros citerája mellett szlovén népdalokkal, de partizán-nótákkal is telik az este. Házigazdám — ahogy mondja — partizán volt, kissé félre-eső házában találkoztak a gyűlölt német csizma idején a szlovén haza-riak. De tudja is ma, hogy kinek köszönhetj ősei földjének szabadságát és a haladékony időhöz híven szövögeti a szlovén paraszttal a szö-vetkezés, kollektív munka terveit. A Népfrontnak is funkcionáriusa és a megszállás idejének titkos utait ma szabadon s fürgén járja a közeli és távoli parasztgazdaságok között hintve a Népfront felvilágosító mag-vait munkás-paraszt szövetségről, dolgozók államáról és jövőjéről.

A természetből, az elszigetelt kis ház remeteségéből ha a társada-lomba kíváncsok: hegyes-erdős úton, gyorsfolyású patak hídján át a kisvárosba megyek. Ötven lépés körzetben ott van minden, ami a szer-vezett társadalmat jelenti: népbizottság és Népfront, Knoi és milícia, posta és szövetkezeti bolt. A Népfront titkárával hamar összeemele-gem. Nem azért Népfront az, hogy egy bácskai dolgozó rögtön közel ne kerüljön egy szlovén aktivistához. Értjük egymást egy pár szó után. Mik lehetnek vajjon egy ilyen 900 lakos sokvendégű szlovén városka Népfrontjának az országépítő nagy akciók mellett sajátos kérdései? Ezévből körülbelül 1200 vendége volt eddig a városkának szemben a békebeli mintegy kétezerrel. De csak az év második felében indult meg igazán az üdülés, addig nagyon sok helyi probléma várt megoldásra. Különösen nagyok voltak az ellátási gondok, csak nyár közepére sike-rült kielégítően megoldani a kérdést. De azóta nagyszerűen megy, a turistajegyek mindenre elégségesek, a nyaralók ellátása semmi kívánni-valót nem hagy hátra. — Az egyik Népfront-konferencián, amelyen szép számmal vettek részt vendégek is — hiszen ma is lényeges részét ké-pezik a lakosságnak — arról folyt a szó, hogy az ideu a vendégeknek több mint fele munkás. Ez az irányzat még csak erősödik, jövőre bizo-nyosan sokkal több vendég lesz s még nagyobb arányban munkás-ven-dégekkel telik meg a kisváros. Ezzel bizony számolni kell a lakosság-nak. És akik megszokták, pedig ugyancsak megszokták, hogy a ven-déghől illik annyit kipróbálni, hogy lehetőleg mind utánvétellel kerüljön haza, most be kell látniok: ezt a módszert nem lehet s nem szabad al-kalmazni az új népállamban a dolgozókkal szemben. Mások a vendé-gek, a vendéglátóknak is meg kell változniok. Szlovénia és Dalmácia éppenúgy a dolgozók nyaralóhelye lesz, ahogy egész hazánk a dolgo-zók országa s ezért itt is arra kell berendezkedni. Gyakorlatban bi-zony még sok helyen sántít ez a tétel — el kell ismerniök a kranysz-kalaknak is. Elég vastagon nyomják meg a ceruzát itt is, ott is, de a Népfront nyitva tartja szemét és nyitogatja a vendéglátók értelmét és szö-zan belátását is. Jövőre itt sokkal többen lesznek, még több dolgozó

talál itt pihenést, üdülést, gyógyulást s még közelebb kell kerülnie a munkás-vendégeknek a szlovén dolgozókhöz és vendéglátókhöz.

Igaz, hogy a nagyobbmértű nyaraltatás nem a privát lehetőségekre épül. Népállamunk már eddig is nagyon sokat tett a nyaraltatás intézményesítésére. Egy zágrebi novátorral (munkásfeltalálóval) akadtam össze egy nap s ő meghívott a Gozd-i rohammunkás-nyaralóba. Elámultam, a gyönyörű fekvésű valóságos luxus-nyaralón. Drága hotel volt ez, mindeddig, még közelébe se kerülhetett dolgozó. Drágaszőnyeges tükrös folyosóin, pazar ebédlőjében, nyugágyas erkélyein és kilátóm az eddigi májbeteg arisztokraták, unatkozó kövér hölgyek, félvilági nők helyett munkások és munkásnők, rohammunkások és munkásfeltalálók tanyáznak. Találtam ott belgrádi és zágrebi, szarajevói és szkóplyei, de noviszádi és szubotica-i rohammunkásokat is. Egy félórát töltöttem egy asztalnál, egy kikindai szerb és egy szabadkai magyar rohammunkás, egy zágrebi és egy makedón munkásfeltalálóval együtt. Mi hozhatta volna ezeket valaha egy asztalhoz, ha nem a népállam s az is csak ha ilyen rohamlépésekkel halad előre munkástörvényeivel. Hol kaphatnak a munka hősei ilyen kitüntetést, ha nem a dolgozók államában, de itt is csak ha ilyen lelkesedéssel építik újra az országot. A pazar hotel egyik szárnyát most tatarozzák s készítik el téli üdülőknek: megérkezett a koks, az udárnokok honnan-honnan nem, rögtön lapátokat kerítettek s most versenyezve hányják a kokszot a pincébe. A következő váltás udárnikiai már fűthető szobákba jöhetnek. Az udárnik nem tagadja meg magát. S így a volt Koop-hotelt, valami szép név alá bújtatott homályos részvénytársaság kereseti forrását, elfoglalta a dolgozók állama a dolgozók számára.

Hogy egy hotelt a maga módján átalakított s elfoglalt a dolgozók társadalma — nem olyan nagy dolog. De hogy az egész Bléd, ez a drága és kiváltságos fürdőhely, föld és pénzmágnások egykori kedvenc helye, ahol a királyi család közelében páváskodhattak Bácska földbirtokosai is, hogy átalakult — amint egy szép vasárnap délután módomb volt látni — az már nagy dolog. Hiszen vannak még elegáns szivaros urak, akad egy-két félvilági hölgy is társaságukban, van még úri nyegleség itt-ott, de nagyon ritkulnak az úri hegyelők és előkelő semmittevők és itt is kétségtelen és tagadhatatlan a dolgozók honfoglalása. A csodás fő csónakjai dolgozókat ringatnak, a mesés hotelek népe is dolgozó, azok huzgálják — ha nem is nagy áhítattal — a szigeti templom pap-üzereinek kasszáját megtöltő kívánság-harangot, ők lepik el a gyönyörű sétányokat. Nem feszes, kimért, elegáns, de jókedvű, hangos nép zolong a tóparton. A parkokban sok a katona — vasárnap délután van — Bácskában érzem magam, annyi a magyar szó közöttük. Tényleg — ahogy katonáink mondják — rengeteg köztük a vajdasági. Hirtelenében egy kis hazai levegőt varázsoltunk a park sarkában egy pár jó bácskai parasztnótával. Nem mintha nagy szenzációt keltettünk volna vele, a blédiek s a vendégek is hozzászoktak már az új Jugoszlávia sok szabadnyelvéhez és nótájához.

Kranjszkán is egy este sétaközben tárogatóra figyeltünk fel: valami hegyesi magyar legény fújta rajta honvágyát népünk nótáival. Sokan megálltak az esti sétálók közül. Ezek is magyarok — jegyeztük meg. Nem tudom, mindenkiben azt a gondolatot ébresztették-e mint bennem. Sok magyar szót hallottam Szlovéniában s a távolban hallott anyanyelv édes örömebe külön örömet lopott a gondolat: Benne van már a magyar is hazánk vérkeringésében, a népturalom véreirei kit mint udárnikot, kit mint gyógyuló beteget, kit mint szabadságos munkást,

Vagy szolgálattévő katonát elhoztak ide a szlovén hegyek közé is. Ezek a véredények nagyobb forgalmat bonyolítanak le, mint a régi Jugoszlávia idején. Akkor igencsak ritka volt a magyar szó itt, különösen a dolgozó népé. Hány magyar jutott el ide annak idején — és hányan jutnak el ma? Hány magyar munkást pihentetnek a szlovén hegyek és erdők, hánynak ragyognak a hegyek csúcsai, hány magyar dolgozónak jelent esendes nyaralást a népek egyenjogúsága. Nincs erre statisztikám, de nem is kell: a Szlovéniában hallott magyar s másnyelvű dolgozók hangjai ma úgy duruzsolnak fülemben, mint népeink békés egységének, a dolgozók egységes társadalmának dallama.

THURZÓ LAJOS:

A HŐS NYOMÁBAN

Laci öcsémnek és mindazoknak a fiatal magyar hősöknek, akik Titó hadseregében a magyar szabadságért haltak meg.

Arra jártunk, amerre nem rég
lőporfüstös felhőktől riadt az ég.
A hegyi árok felett ia,
rajta most vígan dalol a nap felé
madár,
mely tegnap még reszketve bújt
hűvös erdők fáinak lombtakarta ága elé,
mert a lankákon át betört ide is
és aratott nevetve
hálál.

Hőst kutattunk, fiatal.
Szent rögöt tapostunk, mely vértől csepegett
egykor.
Kedves tájba fogódtunk, szőlős partokba, hol forr a
bor,
hősi földjén
Szerémségnek,
a Duna ezüstje felett,
hol vígan szállt a tiszta légben
partizánok ajkáról sok-sok
szabadság-ének.

A hős, kit kutattunk magyar hős.
Titóért, értünk jött ide.
Fénytől csillogott anyás szeme.
Tizennyolc évvel büszkén ölelte
fegyverét.
Bácska gyermeke volt, szerette
nemzetét.
Petőfi szelleme vezette és
Kossuth,
ki már száz éve megmondta
szerbnek—magyarnak: »Testvérek,
egy az út...!«